

Forskrift om krav til lufttrafikktenester og ytere av flysikringstenester m.m.

Hjemmel: Fastsatt av Samferdselsdepartementet ... med hjemmel i lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart § 7-1 tredje ledd, § 7-2, § 7-4 andre ledd, § 9-1 første ledd, § 9-1, § 15-3 første ledd, § 15-4 første ledd og § 16-1 første ledd, jf. forskrift 19. desember 2014 nr. 1846 om etablering og gjennomføring av Det felles europeiske luftrom § 3.

EØS-henvisninger: EØS-avtalen vedlegg XIII kap. VI nr. 66xg (forordning (EU) 2017/373).

Kapittel 1 – Generelle bestemmelser.

§ 1 Formål

Formålet med forskriften er å gjennomføre felleseuropeiske krav til ytere av flysikringstenester og lufttrafikkstyring i norsk rett, og å fastsette særskilte nasjonale krav til disse så langt dette er i samsvar med de felleseuropeiske kravene. Forskriften fastsetter også regler for hvor det skal tilbys lufttrafikktenester og hvilken type lufttrafikktenester som skal tilbys.

§ 2 Virkeområde

Forskriften gjelder innenfor norsk område, herunder på Svalbard. Forskriften gjelder også for flysikringstenester i tilknytning til petroleumsvirksomhet på norsk kontinentalsokkel. I tillegg gjelder forskriften for øvrige områder hvor Norge i henhold til internasjonale konvensjoner og avtaler er forpliktet til å yte flysikringstenester og lufttrafikkstyring så langt dette er i overensstemmelse med Norges folkerettslige forpliktelser.

Forskriften gjelder for flyværtjenester med de tilpasninger som følger av forskrift 23. februar 2021 nr. 526 om flyværtjenester på norsk kontinentalsokkel.

§ 3 Gjennomføring av kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2017/373

EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 66xg (Kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2017/373 av 1. mars 2017 om fastsettelse av felles krav til ytere av lufttrafikkstyrings- og flysikringstenester og andre nettverksfunksjoner for lufttrafikkstyring samt tilsyn med disse [...]), gjelder som forskrift med de tilpasninger som følger av vedlegg XIII, protokoll 1 til avtalen og avtalen for øvrig.

§ 4 Nasjonal gjennomføring

Forordning (EU) 2020/469 av 14. februar 2020, forordning (EU) 2020/1177 av 7. august 2020 og forordning (EU) 2021/1338 av 11. august 2021 gjelder som norsk rett.

§ 5 Definisjoner

I denne forskriften menes med

- a. flyplass (aerodrome): et definert område, på land eller på vann, på en fast, fast offshore- eller flytende struktur, inkludert bygninger, installasjoner og utstyr derpå, beregnet på å brukes helt eller delvis til et luftfartøys ankomst, avgang og overflatebevegelser
- b. flyplassoperatør: den som innehar konsesjon for flyplassen, den ansvarlige operatøren for flyplassen etter gjeldende konsesjonsvedtak, eller den som er innehaver av flyplassen dersom flyplassen ikke har konsesjon
- c. flysikringstenester (ANS): lufttrafikktenester, kommunikasjons-, navigasjons- og overvåkingstenester, flyværtjenester og luftfartsinformasjonstenester
- d. lufttrafikktenesten: det foretaket som yter lufttrafikkteneste i det aktuelle luftrommet, eller i nærliggende eller tilliggende luftrom dersom det ikke ytes lufttrafikkteneste der

- e. lufttrafikkjenester (ATS): flygeinformasjonstjenester, alarmtjenester, rådgivningstjenester for lufttrafikk samt flygekontrolltjenester
- f. lufttrafikkstyring (ATM): den samling av luft- og bakkebaserte funksjoner (lufttrafikkjenester, styring av luftrommet og trafikkflytstyring) som kreves for å sikre at luftfartøyer beveger seg sikkert og effektivt i alle driftsfaser.

§ 6 Ansvarlig myndighet

Luftfartstilsynet er ansvarlig myndighet etter kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2017/373 artikkel 4 nr. 1.

§ 7 Delegering av myndighet

Luftfartstilsynet kan gi forskrifter som skal gjennomføre fremtidige endringer av kommisjonens gjennomføringsforordning (EU) 2017/373.

Kapittel 2 – Særskilte nasjonale bestemmelser – behovet for lufttrafikkjenester.

§ 8 Hvem som fastsetter hvor og på hvilken måte lufttrafikkjenester skal ytes

Luftfartstilsynet bestemmer i hvilke deler av luftrommet og til hvilke flyplasser det skal ytes lufttrafikkjenester, herunder hvilke typer lufttrafikkjenester som skal ytes.

Luftfartstilsynet skal involvere berørte parter før beslutninger tas etter første ledd.

§ 9 Grunnlaget for fastsettelse av hvor og på hvilken måte lufttrafikkjenester skal ytes

Luftfartstilsynets beslutninger etter § 8 skal gjøres i samsvar med forordning (EU) 2017/373 artikkel 3a, og i tillegg basere seg på en helhetsvurdering av allmenne hensyn der flysikkerheten er den viktigste faktoren.

§ 10 Plikt til å fremme forslag om endringer i tilbudet av lufttrafikkjenester

Lufttrafikkjenesten skal, i samråd med direkte berørte flyplassoperatører, utrede og foreslå etablering, endring eller opphør av lufttrafikkjenester for de deler av luftrommet som ikke direkte omslutter flyplasser, dersom de mener at behovene for lufttrafikkjeneste er endret.

Berørte flyplassoperatører skal, i samråd med lufttrafikkjenesten, utrede og foreslå etablering, endring eller opphør av lufttrafikkjenester for de deler av luftrommet som direkte omslutter sine flyplasser, dersom de mener at behovene for lufttrafikkjeneste er endret.

Luftfartstilsynet kan pålegge lufttrafikkjenesten eller flyplassoperatørene oppgavene som nevnt i første og andre ledd dersom Luftfartstilsynet finner det klart at behovene for de aktuelle delene av luftrommet er endret.

Forslag om endring eller opphør av lufttrafikkjenester skal bare fremmes dersom flysikkerheten ivaretas. Ethvert forslag om endring eller opphør av lufttrafikkjenester skal inneholde en sikkerhetsvurdering som er utarbeidet i samarbeid med berørte parter, og som viser et akseptabelt sikkerhetsnivå for luftrommet. Endres trafikkvolumet eller trafikk sammensetningen vesentlig på et senere tidspunkt, skal lufttrafikkjenesten på eget initiativ, eller etter pålegg fra Luftfartstilsynet, fremlegge en oppdatert sikkerhetsvurdering.

Kapittel 3 – Særskilte nasjonale bestemmelser – generelt for alle ytere av flysikringstjenester.

§ 11 Plikter ved endring av flysikringstjenesteyter

Dersom driften av en flysikringstjeneste skal overtas av en ny tjenesteyter, skal den etablerte tjenesteyteren tilrettelegge for at den nye tjenesteyteren får tilgang til all nødvendig informasjon og kunnskap om operative forhold for sikker drift i rimelig tid før ansvaret for driften overføres.

§ 12 *Flysikringstjenesteyterens ivaretagelse av militær luftfarts behov*

Aktuell yter av flysikringstjenester skal ivareta militær luftfarts særskilte behov. Behovene skal reflekteres i de avtaler om ytelse av flysikringstjenester som inngås mellom ytere av flysikringstjenester og Forsvaret.

§ 13 *Særskilte krav til flysikringstjenester på kontinentalsokkelen*

Luftfartstilsynet kan fastsette særskilte krav til ytere av flysikringstjenester i tilknytning til petroleumsvirksomhet på norsk kontinentalsokkel for å ivareta flysikkerheten.

§ 14 *Særskilte regler for flysikringstjenesteytere med begrenset sertifikat*

Flysikringstjenesteytere som benytter muligheten til å søke om et begrenset sertifikat skal, i tillegg til de minimumskrav som er gitt i forordning (EU) 2017/373 ATM/ANS.OR.A.010, overholde kravene i følgende bestemmelser:

- a. ATM/ANS.OR.A.035 Påvisning av samsvar (Demonstration of compliance)
- b. ATM/ANS.OR.A.050 Tilrettelegging og samarbeid (Facilitation and cooperation)
- c. ATM/ANS.OR.A.055 Avvik og korrigerende tiltak (Findings and corrective actions)
- d. ATM/ANS.OR.A.060 Umiddelbar reaksjon på et sikkerhetsproblem (Immediate reaction to a safety problem)
- e. ATM/ANS.OR.B.025 Krav til anlegg (Facilities requirements).

I tillegg til kravene som følger av første ledd, kan Luftfartstilsynet etter en konkret vurdering bestemme at også kravene i følgende bestemmelser skal overholdes:

- a. ATM/ANS.OR.A.070 Beredskapsplaner (Contingency plans)
- b. ATM/ANS.OR.B.035 Driftshåndbøker (Operations manuals)
- c. ATM/ANS.OR.D.010 Sikkerhetsstyring (Security management)
- d. ATM/ANS.OR.D.020 Erstatningsansvar og forsikringsdekning (Liability and insurance cover).

§ 15 *Flysikringstjenesteytere med begrenset sertifikat som sysselsetter ATSEP*

Kravene i forordning (EU) 2017/373 vedlegg XIII gjelder også for flysikringstjenesteytere med begrenset sertifikat som sysselsetter ATSEP (Air Traffic Safety Electronics Personnel).

Luftfartstilsynet kan likevel, etter en konkret vurdering, bestemme at flysikringstjenesteytere med begrenset sertifikat som sysselsetter ATSEP, kun behøver å overholde kravene i følgende bestemmelser:

- a. ATSEP.OR.105 Program for opplæring og kompetansevurdering (Training and competence assessment programme)
- b. ATSEP.OR.110 Oppbevaring av dokumentasjon (Record-keeping)
- c. ATSEP.OR.215 Rettighetsopplæring for system og utstyr (System and equipment rating training)
- d. ATSEP.OR.220 Etter- og videreutdanning (Continuation training)
- e. ATSEP.OR.300 Kompetansevurdering – Generelt (Competence assessment – General) bokstav a)
- f. ATSEP.OR.305 Vurdering av grunnkompetanse og aktuell kompetanse (Assessment of initial and ongoing competence)
- g. ATSEP.OR.400 Instruktører for ATSEP (ATSEP training instructors)
- h. ATSEP.OR.405 Bedømmere av tekniske ferdigheter (Technical skills assessors).

Kapittel 4 – Særskilte nasjonale bestemmelser – ytere av flyværtjenester (MET).

§ 16 Observasjoner og rapporter

I lufthavnens åpningstid skal flyværstasjonen utarbeide og distribuere METAR hver halvtime. Slike METAR skal utarbeides på bakgrunn av manuelle observasjoner. Uavhengig av åpningstid gjelder dette kravet fra tre timer før første rutefly skal lande på eller ta av fra lufthavnen.

METAR kan erstattes med AUTOMETAR (automatisk genererte observasjoner) frem til én time før første rutefly skal lande på eller ta av fra lufthavnen, og i andre tilfeller etter avtale med brukerne og etter godkjenning fra Luftfartstilsynet.

§ 17 Værvarsel for landing (TREND-varsel)

Flyplassens flyværtjenestekontor skal utarbeide og distribuere værvarsel for landing (TREND-varsel) for Oslo lufthavn Gardermoen, Sandefjord lufthavn Torp, Stavanger lufthavn Sola, Bergen lufthavn Flesland, Trondheim lufthavn Værnes, Bodø lufthavn, Tromsø lufthavn Langnes og Svalbard lufthavn Longyear.

Flyplassens flyværtjenestekontor bestemmer i hvilke perioder det skal utstedes TREND-varsel, ut fra flyoperative behov og i samråd med relevante flyoperatører.

§ 18 Varigheten av flyplassværvarsler (TAF)

Varigheten av flyplassværvarsler (TAF) kan tilpasses åpningstiden for lufthavner som har kortere enn 9 timers åpningstid.

§ 19 Flyplassvarslinger (Aerodrome warnings)

Flyplassens flyværtjenestekontor skal i samråd med flyplassoperatøren bestemme hvordan nødvendig flyplassvarsling (aerodrome warning) skal gis.

§ 20 Varsel om moderat ising

Meteorologisk overvåkingskontor skal utstede AIRMET-melding om moderat ising når værforholdene krever det.

§ 21 Områdevarsler for flyging m.m.

Meteorologisk overvåkingskontor skal utarbeide områdevarsel for flyging til minst flygenivå 450.

Signifikant værkart (SIGWX) skal utstedes hver sjettede time eller oftere. Kartet skal oversiktlig beskrive flyværet i norske FIR. Opplysninger om signifikante værforhold og forhold som foranlediger SIGMET, skal alltid oppgis.

Grafisk områdevarsel for norske FIR, i form av automatiske modelldata, skal gjøres tilgjengelig og oppdateres når nye modelldata foreligger.

Kapittel 5 – Særskilte nasjonale bestemmelser – ytere av lufttrafikkjenester.

§ 22 Utstyrskrav for lufttrafikkjenesteenheter

Lufttrafikkjenesteenheter som ikke har andre tilstrekkelige overvåkingshjelpemidler, skal ha VHF-peiler (VDF) for enhetens operative radiofrekvenser og utstyr for egenkontroll av denne.

§ 23 Unntak fra kravet om lydopptak ved lufttrafikkjenesteenheter

Luftfartstilsynet kan gjøre unntak fra kravet om lydopptak ved lufttrafikkjenesteenheter i forordning (EU) 2017/373 ATS.OR.460, dersom kravet etter en helhetsvurdering er lite hensiktsmessig.

§ 24 Lufttrafikkjeneste som ytes til OAT-flygninger

Lufttrafikkjeneste som ytes til OAT-flygninger (Operational Air Traffic) skal skje i samsvar med bestemmelsene i EUROAT med nasjonale vedlegg.

Med EUROAT menes «EUROCONTROL Specifications for Harmonized Rules for Operational Air Traffic under Instrument Flight Rules inside Controlled Airspace of the ECAC Area», utgave 3.0 inkludert endring 10.

§ 25 Ytelse av lufttrafikkjenester i samsvar med PANS-ATM Doc 4444

Lufttrafikkjeneste skal ytes i samsvar med PANS-ATM Doc 4444 med de tilpasninger som følger av §§ 26 til 41 og av forordning (EU) 2017/373 vedlegg IV.

Med PANS-ATM Doc 4444 menes «Procedures for Air Navigation Services – Air Traffic Management, ICAO PANS-ATM Doc 4444», 16. utgave 2016, inkludert endring 9.

§ 26 Norske særbestemmelser til PANS-ATM kapittel 4 (Generelle bestemmelser for lufttrafikkjenesten)

.....

§ 27 Norske særbestemmelser til PANS-ATM kapittel 5 (Atskillellesmetoder og -minima)

.....

§ 28 Norske særbestemmelser til PANS-ATM kapittel 6 (Separasjon i nærheten av lufthavner)

.....

§ 29 Norske særbestemmelser til PANS-ATM kapittel 7 (Prosedyrer for tårnkontrolltjeneste)

.....

§ 30 Norske særbestemmelser til PANS-ATM kapittel 8 (ATS overvåkingstjeneste)

.....

§ 31 Norske særbestemmelser til PANS-ATM kapittel 8 (ATS overvåkingstjeneste – Bruk av ATS overvåkingssystem i kombinert tårn- og innflygingskontrolltjeneste)

.....

§ 32 Norske særbestemmelser til PANS-ATM kapittel 9 (Flygeinformasjonstjeneste og alarmtjeneste)

.....

§ 33 Norske særbestemmelser til PANS-ATM kapittel 10 (Koordinering)

.....

§ 34 Norske særbestemmelser til PANS-ATM kapittel 11 (Lufttrafikkjenestemeldinger)

.....

§ 35 Norske særbestemmelser til PANS-ATM kapittel 12 (Fraseologi)

.....

§ 36 Norske særbestemmelser til PANS-ATM kapittel 12 (Fraseologi – fraseologi ved flyplass der AFIS er etablert)

.....

§ 37 Norske særbestemmelser til PANS-ATM kapittel 12 (Fraseologi – fraseologi mellom lufttrafikkjenesteenheter og bakkepersonell)

.....

§ 38 Norske særbestemmelser til PANS-ATM kapittel 13 (Automatisk posisjonsovervåking – kontrakt (ADS-C))

.....

§ 39 Norske særbestemmelser til PANS-ATM kapittel 15 (Prosedyrer for nødsituasjoner, kommunikasjonssvikt og uforutsette hendelser)

.....

§ 40 Norske særbestemmelser til PANS-ATM kapittel 16 (Diverse prosedyrer)

.....

§ 41 Norske særbestemmelser til PANS-ATM Vedlegg 2 og 4

.....

Kapittel 6 – Dispensasjon og overtredelsesgebyr.

§ 42 Dispensasjon

Luftfartstilsynet kan unntaksvis dispensere fra § 8 andre ledd, § 10, § 14 første ledd, § 15 første ledd og §§ 16 til 40.

Dispensasjon kan bare gis dersom det anses særlig samfunnsnyttig, eller dersom de hensyn bestemmelsen er ment å ivareta anses tilstrekkelig ivaretatt.

§ 43 Overtredelsesgebyr

Luftfartstilsynet kan ilegge overtredelsesgebyr etter luftfartsloven § 13 a-5 for brudd på eller manglende overholdelse av krav fastsatt i medhold av §§ 10 til 12, §§ 14 til 20, § 22 og §§ 24 til 41.

Kapittel 7 – Ikrafttredelse.

§ 44 Ikrafttredelse og oppheving av andre forskrifter

Forskriften trer i kraft 27. januar 2022. Fra samme tid oppheves forskrift 11. november 2003 nr. 1345 om etablering, organisering og drift av lufttrafikkjeneste, forskrift 1. juli 2011 nr. 732 om lufttrafikkledelse og forskrift 24. september 2018 nr. 1407 om krav til ytere av lufttrafikkstyrings- og flysikringstjenester (ATM/ANS) og nettverksfunksjoner for lufttrafikkstyring (ATM-nettverksfunksjoner).